

**Statsminister Anders Fogh Rasmussens
grundlovstale 2007
*Fuglsang Park, Toreby
og
Byparken, Roskilde***

Danmark fik sin frie forfatning den 5. juni 1849. Folket fik magten, og enevælden blev afskaffet. Ikke ved blodige opstande som i andre lande. Nej, herhjemme blev det overstået på en eftermiddag i København i foråret 1848. Det var en revolution i fred og fordragelighed. Civiliseret og ublodig. Og overstået tids nok til, at alle kunne nå hjem og spise aftensmad.

Det er nok typisk dansk. Og godt for det.

Grundloven er en rummelig ramme om det danske folkestyre. Så rummelig, at den ikke behøver at blive ændret hvert andet øjeblik. Og sådan skal en grundlov også være.

Grundloven sikrer de grundlæggende frihedsrettigheder. Beskyttelsen af det enkelte menneskes frihed er afgørende for et folkestyre. Derfor skal frihedsrettighederne være mejslet i granit. Derfor skal det være svært at ændre grundloven. Og derfor kan og skal grundloven kun ændres, hvis der er massiv opbakning i befolkningen til det.

Jeg ser ikke noget aktuelt behov for at ændre grundloven. Men lad mig minde om, at vi er i færd med at ændre tronfølgeloven. Og den ændring følger samme procedure som en ændring af grundloven.

Vi vil ændre tronfølgeloven for at sikre ligestilling til den danske trone. Efter den gældende tronfølgelov går dreng forud for pige. Fremover skal det være den førstefødte, der bliver regent – uanset om det er en dreng eller en pige.

Vi har vedtaget denne ændring i Folketinget allerede sidste år. Men for at blive lov skal ændringen vedtages én gang til i Folketinget efter næste folketingsvalg. Og derefter skal der være folkeafstemning om sagen.

Så det er langt og omstændeligt. Men ligestilling mellem kvinder og mænd er et vigtigt princip. Derfor håber jeg stærkt, at loven bliver vedtaget ved folkeafstemningen, når vi kommer dertil.

Grundloven sikrer os en række grundlæggende frihedsrettigheder.

De er alle vigtige. Men ytringsfriheden er den mest kostbare frihedsrettighed, vi har. For har vi ikke ret til frit at meddele vore tanker til andre, har vi ikke ret til at diskutere og kritisere, ja, så er ingen af de øvrige frihedsrettigheder i virkeligheden meget værd.

Ytringsfriheden indeholder retten til at kritisere magthaverne – politikerne, embedsmændene, enhver der har myndighed og autoritet. Ytringsfriheden indeholder

retten til at kræve magthaverne skiftet ud. Og denne ret er helt grundlæggende for beskyttelsen af de øvrige frihedsrettigheder.

Alle de øvrige frihedsrettigheder – den personlige frihed, ejendomsretten, boligens ukrænkelighed, religionsfrihed, forsamlingsfrihed og så videre – ville i realiteten ikke være meget værd, hvis ikke borgerne har ret til frit at ytre sig, diskutere, kritisere, gøre indsigelse. Og i yderste fald kræve udskiftning af magthaverne, hvis de krænker frihedsrettighederne.

Derfor er ytringsfriheden den vigtigste og mest værdifulde af alle frihedsrettighederne.

Men ytringsfriheden er også med til at sikre fremskridt og udvikling i samfundet.

Ytringsfriheden er friheden til at komme med nye tanker og idéer, der kan bringe os fremad. Nye tanker og idéer, der måske gør op med gamle forestillinger. Nye tanker og idéer, der måske oven i købet provokerer – og dermed sætter gang i en ny udvikling.

Gennem denne proces bliver gamle sandheder hele tiden udfordret af ny viden, nye teorier, nye måder at se tingene på.

Derfor er ytringsfriheden så afgørende.

For godt et år siden blev ytringsfriheden for alvor sat på prøve her i landet. I forlængelse af Jyllands-Postens offentliggørelse af 12 tegninger af profeten Muhammed.

Vi husker alle de dramatiske billeder af voldelige demonstrationer mod Danmark i en række muslimske lande. Det gjorde et stærkt indtryk på os alle at se Dannebrog blive brændt, at se danske ambassader i flammer, at høre og se truslerne mod Danmark og danskere.

For tre uger siden var jeg på besøg i Jordan. Der oplevede jeg, at billedet af vrede muslimer og Dannebrog i brand for længst er glemt.

Tilbage står billedet af et land, som stod fast, da vore grundlæggende værdier kom under pres. I dag står der respekt om Danmark. Fordi vi stod vagt om ytringsfriheden.

Det er den frihed, som totalitære kræfter prøver at begrænse.

At det er dyb alvor, så vi igen her i marts måned.

En række muslimske lande fremlagde i FN en resolution, som opfordrer medlemslandene til at indføre lovgivning, der begrænser ytringsfriheden af hensyn til respekten for religion. Resolutionen lægger op til, at religioner som sådan, særligt Islam, kan være beskyttelsesobjekt på linje med individers rettigheder.

Resolutionen blev vedtaget.

Det er ganske tankevækkende, at denne beslutning om at begrænse ytringsfriheden blev vedtaget af et flertal af lande, hvor mange ikke selv lever op til principperne om frihed og folkestyre.

Det er også ganske tankevækkende, at resolutionen om at begrænse ytringsfriheden blev vedtaget i et organ, der hedder "Menneskerettighedsrådet". Af alle steder bliver

beslutningen om at opfordre til indskrænkninger i ytringsfriheden truffet i det organ, som ellers er oprettet til at beskytte menneskerettighederne.

Lykkeligvis er denne resolution ikke juridisk bindende. Og lad mig gøre det ganske klart: Danmark agter ikke at rette sig efter en sådan resolution. Vi ændrer ikke vores lovgivning.

Ytringsfriheden indebærer nemlig også retten til kritisk debat om religion.

Vi går klart ind for religionsfrihed. Derfor kæmper vi for det enkelte menneskes ret til frit at udøve sin religion over alt i verden. Derfor fordømmer vi enhver ytring, enhver handling og ethvert forsøg på at dæmonisere mennesker på baggrund af deres religion eller etniske tilhørsforhold. Og derfor bekæmper vi enhver forfølgelse af eller diskrimination imod mennesker på basis af deres religiøse overbevisning.

Men ytringsfriheden indeholder også retten til kritisk debat om religiøse skrifter, leveregler og symboler.

Man kan ikke afskaffe eller begrænse ytringsfriheden ved at kræve eller hævde, at noget er helligt og derfor undtaget fra diskussion.

Tro alene giver ikke det enkelte menneske den uangribelige moralske overhøjhed.

Lige rettigheder for alle – og dermed også ligestilling mellem kvinder og mænd – er et fundamentalt princip i vort samfund.

Det er et bærende princip, at det enkelte menneske har rettigheder og pligter som menneske og ikke afhængigt af køn eller stand eller slægt.

Men ikke blot er det et selvindlysende princip, at kvinder og mænd bør have lige muligheder i samfundet.

Det er også sund fornuft. Det er faktisk et princip, som har bragt vort samfund langt fremad og opad økonomisk, socialt og uddannelsesmæssigt.

Danmark er ét af de lande i verden, hvor forholdsvis flest kvinder er aktive på arbejdsmarkedet. Kvindernes stigende erhvervsdeltagelse har skabt vækst og velstand i Danmark.

Kvinderne får uddannelse på linje med mændene. Ja, vi er nået dertil, at der er flere kvinder end mænd på de videregående uddannelser.

Når Danmark i dag står med den mest fleksible og dynamiske økonomi i Europa, så er det blandt andet takket være kvindernes aktive indsats i samfundet.

For at understøtte denne udvikling har vi opbygget et velfærdssamfund, hvor vi i fællesskab løser en række af de opgaver, som før i tiden traditionelt hvilede på kvinderne i familierne.

Børnene bliver passet i daginstitutioner og dagpleje. De ældre, der ikke kan klare sig selv, får omsorg og pleje.

Denne velfærdsservice har bidraget til at frigøre kvinderne. For det var jo ikke mændene, der tog sig af disse omsorgsopgaver i det gamle samfund.

Vi skal sikre, at tilbud og kvalitet i den offentlige velfærdsservice er i top. For det er med til at sikre et dynamisk og fleksibelt samfund med god konkurrenceevne. Og det er med til at sikre ligestilling mellem kvinder og mænd.

Jeg siger ikke, at vi på alle punkter har sikret fuld ligestilling mellem kvinder og mænd. Men sammenlignet med andre lande er vi nået langt.

Og de erfaringer, vi har høstet i Danmark, kunne med fordel nyttiggøres i andre dele af verden.

Det gælder for eksempel mange arabiske lande. Af religiøse og historisk-kulturelle grunde er kvinder i høj grad fraværende i det økonomiske og politiske liv og nyder ikke samme rettigheder som mændene.

Flere FN-rapporter har fastslået, at én af de største forhindringer for økonomiske og sociale fremskridt i den arabiske verden er, at den ene halvdel af befolkningen – kvinderne – i større eller mindre grad er sat uden for det egentlige samfundsliv.

Kvinderne har ikke tilstrækkelig adgang til sundhed og uddannelse. Det resulterer i overdødelighed blandt kvinder og et stort spild af menneskelige ressourcer.

Disse FN-rapporter er udarbejdet bl.a. af arabiske videnskabsfolk og eksperter. De siger, at kvinders frigørelse er en forudsætning for en arabisk renæssance. Og deres anbefalinger er krystalklare.

Kvinderne i de arabiske lande skal have samme muligheder som mænd for at deltage i alle ønskelige aktiviteter på arbejdsmarkedet og i samfundet.

Der er behov for reformer i den arabiske verden med fokus på lige adgang til sundhed og uddannelse, personlig frihed og beskyttelse af kvinders rettigheder.

Jeg er helt enig. Og den danske regering støtter aktivt sådanne reformer i de arabiske lande. Bl.a. i Marokko, Jordan og Yemen.

Det er forstemmende, når religion og gamle kulturelle skikke og fordomme undertrykker den personlige frihed, holder kvinderne i et underordningsforhold til mændene og blokerer for økonomiske, sociale og uddannelsesmæssige fremskridt.

Et andet eksempel er Afrika. Over praktisk talt hele det afrikanske kontinent lider kvinderne under mangel på ligestilling. Nogle steder af historisk-kulturelle grunde, andre steder af religiøse grunde. Og det er i høj grad kvinderne, der mærker volden og undertrykkelsen i forbindelse med de mange krige og konflikter i Afrika.

Den manglende ligestilling mellem kvinder og mænd har berøvet Afrika en masse udviklingsmuligheder. For det er særligt kvinderne, der har ansvaret for at brødføde familien. 80 procent af den mad, der bliver produceret i Afrika, bliver dyrket af kvinder. Og landbrugsproduktionen kunne øges med over 20 procent, hvis kvinder fik samme uddannelse, rettigheder og ressourcer som mænd.

Netop manglende uddannelse er et stort problem. Ganske ofte bliver pigerne taget ud af skolen, når de kommer i teenage-årene. Dels af økonomiske grunde, fordi familien behøver deres arbejdskraft. Dels af kulturelle grunde, fordi de stifter familie og indgår ægteskab i en tidlig alder.

Afrika lider hårdt under disse gammeldags traditioner og dogmer. For det er tydeligt, at kvinderne er omdrejningspunktet i landsbyen og i familien. Ved at give kvinderne stærkere rettigheder og samme muligheder som mændene, kunne Afrika nå store økonomiske og sociale fremskridt.

Derfor har regeringen besluttet at forstærke støtten til kvinder i Afrika. Ved at støtte en kvinde, hjælper vi en hel familie på vej.

Vi vil støtte, at piger kan få en ordentlig uddannelse.

Vi vil støtte, at kvinder nemmere kan starte egen virksomhed.

Vi vil støtte, at kvinder bliver bedre beskyttet retligt, f.eks. når det gælder ejendomsret og arveret.

Vi vil støtte, at kvinder bliver bedre beskyttet mod vold og seksuelle overgreb.

Og vi vil støtte, at kvinder i Afrika får bedre rettigheder og bedre behandling i sundhedsvæsenet. Især er det vigtigt at give kvinderne bedre beskyttelse mod smitte med HIV/AIDS. Og mod uønskede graviditeter.

Det er helt fundamentalt for fremskridt i Afrika, at kvinderne selv kan bestemme, hvor mange børn, de vil have.

Derfor skal de have bedre adgang til familieplanlægning, herunder bedre adgang til prævention.

Men her støder vi igen ind i religion. For en meget stærk alliance mellem den katolske kirke, højkristelige kredse i USA og de muslimske lande modarbejder brug af kondomer og anden prævention og prædiker seksuel afholdenhed som bedste middel til at forebygge HIV/AIDS og forhindre graviditet.

Det kan man selvfølgelig sige. Men det er selvsagt aldeles urealistisk. Man er nødt til at tage sit udgangspunkt i det virkelige liv.

Det er forstemmende, når fundamentalistisk religiøsitet får lov at blokere for sund fornuft, rationel tænkning og videnskabelig dokumentation.

Og det er i høj grad kvinderne, der må lide under fundamentalismen. Og til syvende og sidst er det Afrika og Mellemøsten, der taber på kvindernes manglende ligestilling.

Derfor er det så vigtigt skelne mellem religion og politik. Det er ønskeligt, at religion kommer til at fylde mindre i det offentlige rum.

Naturligvis kan og skal vi ikke lægge begrænsninger på religiøse ytringer. Det ville stride mod ytringsfriheden. Ja, kritisk debat om religion er tilmed en vigtig del af ytringsfriheden – ligesom kritisk debat om enhver form for autoritet i samfundet er vital for et frit folkestyre.

Det er også vigtigt at respektere, at det enkelte menneske kan have en dyb religiøs overbevisning og have uvurderlig hjælp af at kunne gå et sted hen med sin sorg og glæde, tvivl og taknemmelighed, håbløshed og optimisme. Der er mennesker, der har reddet sig ud af dybe personlige problemer gennem en stærk tro. Det bør vi erkende og respektere.

Og naturligvis vil den religiøse overbevisning påvirke den enkelte persons holdninger til mange af de temaer, der bliver diskuteret i samfundet. På den måde påvirker troen både holdninger og handlinger. Det er uomgængeligt. I den forstand vil religionen altid være til stede i det offentlige rum – i hvert fald i et frit samfund.

Det afgørende er imidlertid, hvordan religionen påvirker samfundet og dets indretning.

Og her er det vigtigt at skelne mellem religion og politik.

I praksis betyder det, at politikerne ikke blander sig i det enkelte menneskes tro eller i kirkernes og de religiøse samfunds indre liv. I fuld respekt for den grundlovsfæstede frihed til religionsudøvelse.

Men det betyder også, at love og regler er hævet over og neutrale i forhold til forskellige religiøse opfattelser. I den danske retsstat er det Folketingets love, der gælder – ikke Biblen, Koranen og andre hellige skrifter.

Det betyder, at kvinder og mænd har lige rettigheder i det danske samfund. Og at de er sikret i lovgivningen, uanset hvad der måtte være af religiøse opfattelser af den sag.

Det betyder, at homoseksuelles rettigheder er alment gyldige principper i det danske samfund. At de er sikret i lovgivningen. Og ikke er afhængige af, hvad der måtte være af religiøse opfattelser af disse principper.

Det betyder, at alle borgere i Danmark har lige rettigheder og pligter uanset religiøs opfattelse. Det går to veje. På den ene side skal staten ikke blande sig i f.eks. religiøst

motiveret klædedragt eller madkultur. Det er netop et personligt anliggende – også i det offentlige rum.

På den anden side skal ingen f.eks. kunne nægte at stå til rådighed for arbejdsmarkedet med henvisning til religiøst motiverede, personlige leveregler. Og det bør være en selvfølge, at en arbejdsgiver frit kan fastsætte saglige regler for påklædning på arbejdspladsen.

Love og regler skal gælde ens for alle, uanset om man er kristen, muslim, jøde, eller hvad man måtte være.

I det hele taget kunne det bidrage til religiøs fred i det offentlige rum, hvis vi var meget mindre optaget af religiøse symboler. Det er voldsomt, som det kan hidse gemytterne op at se muslimske kvinder bære tørklæde. Lad dog dem om det. Lad det velkendte danske frisind sikre retten til at klæde sig, som man vil – også i det offentlige rum.

På den anden side møder vi undertiden fra visse religiøse kredse en urimelig insisteren på hensyntagen til specielle, religiøst motiverede særordninger i situationer, hvor danske sædvaner støder sammen med andre normer og religiøse forestillinger. Det ville klart bidrage til færre religiøse spændinger i det offentlige rum, hvis der fra religiøse kredse blev udvist en passende fleksibilitet, pragmatisme og tilpasningsevne i de situationer.

Vi skal i højere grad være bevidste om de principper og holdninger, der har gjort Danmark til et samfund med en stærk sammenhængskraft. Det gør vi ved at insistere på, at religion først og fremmest er en privatsag.

Hvis vi skal opretholde den stærke sammenhængskraft, der er så væsentlig for Danmarks fremgang og stabilitet, er det nødvendigt, at vi også i fremtiden møder hinanden i det offentlige rum som mennesker og borgere i Danmark – og ikke som repræsentanter for forskellige religioner.

Lad os huske det gode danske frisind. Frisind er, at den enkelte med ståsted i egne faste holdninger anerkender andres ret til at mene noget andet.

Frisind er frihed til forskellighed.

Ytringsfrihed og frisind.

Det er kernen i folkestyret.